

Saateks

Väljaanne, mida Te käes hoiate, on Tartu Ülikooli kultuuriteaduste ja kunstide instituudi ning Eesti Kirjandusmuuseumi kultuuriloolise arhiivi uue kultuuriteadusliku ajakirja Methis. *Studia humaniora Estonica* esimese aastakäigu kaksiknumber. Antiikmütoloogias lähtudes sündis tarkusejumalanna Ateena oma isa, Zeusi peast. Kuid tal oli ema, kelle nimi oli Metis – meie ajakirja nimes on ta saanud ühe lisatähe. Kui lugejas kutsub ajakirja tekkeloo mütoloogiline taust esile kiusatust allegoriseerida, siis olgu see ärgitavas ja peibutavas mõttes vihje tarkuse käänulisele, imetabasele või tabamatule kujunemisteekonnale, viljakusele, mis võiks olla alternatiiv „tootlikkusele”. Lihtsamalt ja ehedamalt viitab nimeloole ka kaanekujundus, vihjates jõeäärsele paigale Põhja-Liivimaal, kust väljaanne pärineb. Edasi kõnelevad kohamuistendid ka vaimust, mis selles paigas rändab ning seal ulualuse, kui mitte eluaseme on leidnud.

Müütidel on alati olnud variante ning varje. Seega on uuel ajakirjal teisigi (kajalisi) vihjeid nüüdisaegsele Eesti teadusmaastikule. Neid varjundeid tabades aimab lugeja õigesti, et kavatsus on avada uksi ja õhuaknaid tõsiuurimuslikule humanitaarsele loomingule, milles on tekstimõnu ja sõnasära, miks mitte ka elegantsi. Selliseid humanitaaria väärtusi ning vourusi silmas pidades jääb midagi olulist püsima, mida teaduse bürokrateerimine ohustab ning halliks tasandab. Ühtlasi, Methise kolleegium ja tegevtoimetus on võtnud nõuks neid uksi ja õhuaknaid avada peamiselt eesti keeles – ajal ja taustal, mil „teaduse tegemist” väärtustatakse kõrgemalt eelkõige siis, kui tulemus ilmub teises, „rahvusvahelises” keeles. See otsus tehti veendumuses, et eesti humanitaaria toitev allikas on eesti keel ning et selle teaduskeele sära ning paindlikkuse arendamine on humanitaarse uurimistöö kohustus ning kaastoime.

Tuntud vanasõna järgi on kordamine tarkuse ema. Tahtes valida uue ajakirja nime tarkusejumalanna ema Metise järgi, on sellele nimele lisatud h-täht, et siiski vältida kordamist. Esiteks ei soovi toimetus tekitada identiteedisegadusi, sest Hollandis ilmub samuti humanitaarteaduslik ajakiri Metis. Teiseks on oluline märkida, et Methisel on eelkäijad: uus ajakiri asendab Tartu Ülikooli eesti kirjanduse õppetooli senist sarja „*Studia litteraria estonica*” ja Eesti Kirjandusmuuseumi artiklikogumike sarja („Traditsioon & pluralism”, „Kohanevad tekstid” jt). Algusest peale võeti sihiks kujundada uus väljaanne perioodiliseks, avaldada teadusartikleid ja artiklikobaraid ning koostada ka erinumbreid. Ajakiri hakkab ilmuma kaks korda aastas, vähemalt iga kolmas number jääb v a b a n u m b r i k s, eeldades kaastööd nooremalt kultuuri-, kirjandus- ja teatriuurijatelt.

Methis on sündinud koostööst kahe kirjandust uuriva ning õpetava asutuse vahel – vaimse, mitte pelgalt vormilise – koostöö lootuses. Ka tema „toitmine-katmine” ja „kasvatamine” on kahe koostööpartneri mure ja rõõm.

Methis ei korda ega dubleeri teisi olemasolevaid eestikeelseid kirjandus- ja kultuuriteaduslikke väljaandeid, vaid loodab kujundada oma nägu ja tegu. Rahvusvahelise toimetuskolleegiumi ja eelretsenseeritava väljaandena vastab see teaduslikele nõuetele ning seab eesmärgiks elava mitmehääle dialoogi kujundamist autorite, kolleegiumi liikmete ja retsensentide vahel. Kirjutada Methisele võiks olla ning peakski olema ohtlik – kirjatükki ja uurimust avaldamiskõlblikuks kohendades on nii autoril kui ka retsensendil ja toimetajal oht selles dialoogis targemaks saada. Soov seda elavat, vaimselt nõudlikku sidet alal hoida, vaheda mõtte ja kauni stiili nimel, on vastus teadusbürookraatlikule pealiskaudsusele, mida kannustab „siisikeste” korjamise sund.

Alates Methise neljandast numbrist hakkab leiduma igas numbris lisaks teadusartiklile veel kolm rubriiki: 1) tõlgitud teoreetiline artikkel, mis täiendab eestikeelset kirjandus- ja kultuuriteaduslikku õppematerjali ning jätkab eestikeelse humanitaarteoreetilise sõna- ja mõistevara arendamist tõlkeloome nõudlikul viisil; 2) koondretsensioon vähemalt kahest eriala jaoks olulisest teosest; 3) allikapublikatsioon tekstikriitiliste kommentaaridega.

Methis avatakse kaaluka kaksiknumbriga, mis on eriline ja kordumatu. Noor-Eesti erinumbri koostajatena on dr Sirje Olesk ja dr Marin Laak asetanud ajakirja väarikale kirjandusloolisele alusele, milles on hiljutiste kirjandusmuuseumi Noor-Eesti juubelikonverentside sõnajõudu, põnevaid mõttevahetusi ning elavaid väitlusi. Rahvusvahelisemat teemat eesti kirjandus- ja kultuuri loost oleks peaaegu võimatu valida. Peatoimetajana soovin tunnustada ja tänada erinumbri toimetajat dr Marin Laaki ning tema kaastöölisi, keeleteimetajaid Maarja Hollot ja Katrin Raidi nende vaeva, kannatlikkuse ja sihikindla nõudlikkuse eest, millele nad on lisanud võrtsiks head tuju ja naudingut.

Soovin headele lugejatele ja tulevastele kirjutajatele uue väljaande avastamise rõõmu!

*Tiina Ann Kirss,
peatoimetaja,
Tartu Ülikooli eesti kirjanduse professor*